

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Realna politika.

Srbska skupština je zaključila, da Srbija ne će i ne može navjestiti rata ni Bugarskoj ni habsburškoj monarkiji, primila je nadalje na znanje, da se prosvjed srbske vlade u Beču odbija, te se napokon izpričala radi vojničke žurbe, koju je zadnjih dana pokazala. Turska se zadovoljila spisom razaslanim raznim vlastima. Italija miri svoje nezadovoljnike i pripovieda im blagodati mira i prijateljstva sa susjednom monarhijom. Rusija želi samo kako bi došla do slobodnog prolaza kroz Bospor i Dardanele. Englezka gleda da ne izgubi na ugledu, a Francuzka kao da i ne mari što se u iztoku zbiva. Njemačka se žuri da kod Turske ne izgubi u trgovini.

Ništa se dakle ne mjenja u držanju velsila, a ipak Bugarska je nezavisno kraljevstvo, Bosna je promienila suverenstvo, "Kreta je pripojena Grčkoj. Položaj na Balkanu je posve drugi nego je bio, a ipak sve miruje.

A jeste li čuli do jučer praktične, realne naše političare? Treba sklopiti mir sa Talijom, vikali su oni, treba saveza sa Srbijom, treba obratit se javnom mnenju Europe, treba ga predobiti za se. Hodočastili su u Italiju nezobitljnom Garibaldi i još komu; klanjali su se kralju Petru i za svoje snove htjeli su predobiti lukavog Košuta. Pa su dobili od Garibalda samo bezsmislenih rieči i smieh Italije, od kralja Petra koju fotografiju, a od lukavog Košuta tako po nosu, da im se pred očima još bliješi.

I to je za mnoge naše velike političare bila realna politika. Od nje su bile pune novine, puna usta, puna ušesa. To je bio novi kurs.

Izkustvo ciele naše prošlosti, radnja cieih pokoljenja, geografički položaj i pravni razvitak, historička prava našeg naroda za političare novoga kursa bijahu samo prazne rieči bez smisla, fantazije, udaranje glave o zid. Za njih raditi na temelju historičkom i pravnom našeg naroda značilo je ludovanje, a ludovanje nije bilo, nego je bila mudrost hodočasti i rogoboriti i izprazno demonstrirati. Za njih je bilo bezsmisleno okupljati oko svoga prava hrvatski narod, buditi svijest zajedništva u narodu Banovine, Istre, Dalmacije, Bosne; jest za njih je bio ludih grieh i spomenuti Istru i Bosnu, kao dio hrvatskog naroda, ali raditi o fantazijama jugoslavenskim, o jedinstvu svih jugoslavenskih zemalja za njih je bilo praktički, realno, veličanstveno, dostojno velikih umova novoga kursa.

I gle, kako se je ta fantastička politika novoga kursa na jednom razplinula kao napani mjehur od sapuna! Za najvešte bila je to krasna tvorevina, koja se na suncu sjajila kao dragulj, prelievale se na njoj boje ljepše nego na dugi sunčanjoj, ali tko je znao što je život naroda i njegov razvitak, vidio je, da je ono tvorevina u rukama političke djece, koja se igraju dok im igračka ne pukne i ne razpline se u male sićušne pahuljice, kojih brzo nestane u vazduhu.

Čin, koji se je imao dogoditi, koji se morao očekivati, koji je bio neizbježiv, zapečatio je u našem narodnom životu sudbinu fantastičke politike. Zanešenja, koji su galamilali da su realni, uprav jer niesu bili, mogu se raztriezniti. Sanje navjestele velikom, nevindanom preuzetnošću, dobile su svoj pravi značaj maštanjem neozbiljne, nepraktične, nerealne. Bosna pod suverenitetom kralja, koji vlada i nad svim ostalim Hrvatima, pretvorila je "novi kurs" u svoje pravo značenje, u san izprazne fantazije.

Dokazalo se, da nema i ne može biti pomoći od pustolovnih kombinacija i da države gledaju samo svoje posle. Narodi pak, koji se računaju na drugoga upuštaju u pustolovne, obično slabo prolaze. Računajući na Italiju izpraznog Garibaldi, naši mudri političari bili su žrtvovali Istru; računajući na Srbiju, napuštali su Bosnu; računajući na Košuta, silepo su se u njegov pouzdavali, pak su doživili najvešte razočaranje, što se doživiti može od svih svojih prijatelja,

a događaji, koji se razvijaju bez obzira na, nemoćnu fantaziju, uprav ih potisnuše o zid tako, da su sada nemoćni i kao izgubljeni. Posljedica svih tih razočaranja za naš narod je od velike koristi.

Na poprište stupa realna politika, s kojom su se naši sanjari i "praktičnjaci" do juče rugali.

„Na zakonitu temelju stojeć, braniti ili iskat pravnim i pravičnim sredstvima sveta prava našega naroda i naše domovine“.

„Razvijati načela društvena, državna i međunarodna življenja“.

„Narodu hrvatskomu bistrini njegova prava i potrebe, ter mu pokazat sredstva za osigurati prava, za odlišniti potrebe“.

„Razlagati mu, da on svojoj sretnu budućnost može osnovati radec o sreći i slobodi, dostojnim načinom, samo na svojoj povjestničkoj ili što je isto, današnjoj pravnoj narodnosti“.

Ovo su načela hrvatske praktične politike, koja od vremena naših velikih banova pa do Draškovića, a od ovoga do Starčevića sve do danas provodja stranka prava. Od danas u buduć njezin rad je lakši u koliko su svi njezini domaći protivnici prisiljeni da se kane bezuspješnih fantazija i da se posvete samo i jedino politici svoga naroda.

Politika našeg naroda od danas unapried ne može biti nego ona stranke prava. To je jedina i uspješna politika, pače jedina moguća. Raditi da se naš narod ujedini u jedno državno, samostalno tielo uredjenjem zakonodavne vlasti sporazumno s krunom na podlozi pučkoj i vlade odgovorne narodnom predstavništvu jedino je što nam ostaje i što možemo.

Za ovo postići, ne treba nam da se obraćamo u inozemstvo, pitanje hrvatsko je nutarnje pitanje u monarhiji habsburškoj, koje se može i mora riešiti bez tuđjih uplićanja.

Govoriti još danas, da narod, koji broji do 6.000.000 bez naše braće Slovenaca, ne može svoje pravo na sjedinjenje i samostalnost izvješiti, ili reći, da je to preuzetnost i šuplja fraza, kao što kaže „Narodni List“, ne mogu nego kukavni fantaste, koji misle da realno rade, kad rade za svoje osobne interese, a na propast i robovanje svoga naroda.

Događaji svakim danom posvjedočavaju, da je stranka prava na zakonitomu putu i ona će na tom putu realne politike uztrajati kod prava naroda ne izvjesti.

Ustrpljivost, ustrajnost, rad i dosljednost su jedini preduvjeti za uspjeh, a toga svega kod pravaša ima.

Kuda spada Bosna?

Pod ovim naslovom piše „N. Obr.“:

„Mi Hrvati, a napose hrvatska stranka prava, stojimo na tom stanovištu, da Bosna i Hercegovina pripadaju po historiji i po državnom pravu kraljevini Hrvatskoj.“

Nebrojeni historički događaji i državni akti dokazuju to.

Hrvati su, doselivši se na jug, zaposjeli i današnju Bosnu te ju od Avara očistili. Bosna je bila zapravo središte i srce hrvatskog naroda. Bila je izprva jedna od hrvatskih banovina. I posle kao kraljevina bila je samo provincija kraljevine hrvatske.

Kada su Arpadovci uslijed ugovora Hrvata sa Kolomanom god. 1102. stekli hrvatsku krunu, onda su oni, ali samo na temelju od njih priznato ga te zaprisegnutoga hrv. drž. prava — kao hrvatski kraljevi imali uticaja u državni život Bosne, — ali ne kao magjarski kraljevi.

Stališi i redovi koji su izabrali u svom saboru na Cetinju g. 1527. češkoga kralja Ferdinanda I. za kralja Hrvatskoga — stvorili su tu odluku kao nosioci i zastupnici hrvatskih državnih prava, dakle i u ime Bosne, jer su i iz t. zv. turske Hrvatske bili na tom saboru velikaši i plemići.

Leopold I. koji je odredio da se vojnička kraljina stavi pod oblast kraljevine Hrvatske, u svojem reskriptu od 6. lipnja 1703. u prvom članku veli:

Sva ona zemlja medju riekama Kupom i Unom, što smo ju pravедnim mojim i za to pobjednosnim oružjem natrag uzeli Turčinu — neka podpada pod našu carsko-kraljevsku komoru, što se tiče posjeda i koristi, a u svim državnim i duhovnim poslovima pripadati će samo našoj hrvatskoj kraljevini i stajati pod banskomo vlašću.

I Slavonija bila je pod Turskom, a kada je oslobođena izpod turske vlasti, bila je g. 1741. pod Marijom Terezijom pripojena i utjelovljena Hrvatskoj.

U zak. čl. 42. od g. 1861. pridržalo se je za hrvatski sabor uz naznačeni tada zemljišni obseg kraljevine Hrvatske — ostala virtualna i teritorialna prava kraljevine. God. 1866. potanje je kraljevinski odbor ta prava označio, da pod tim misli — kvarnerske otoke i dio Istre te one djelove sadanje Turske, koji su nekada spadali na trojednu kraljevinu“.

Hrvati su dakle od uvijek tražili Bosnu u nebrojenim prigodama, a do sada natrag osvojeni dijelovi od Turske kao Krajine izmedju Une i Kupe i Slavonije bili su utjelovljeni Hrvatskoj, dakle imademo već prejudeice, kuda natrag od Turske osvojeni dijelovi spadaju.

Kada se god 1868. sklapala hrv. ug. nagodba, hrvatski kraljevinski odbor više puti je podigao svoj glas na očuvanje virtualnih prava kraljevine Hrvatske. Napose iztichemo, da je bio razpravljep dne 25. i sljedećih dana svibnja 1868. u kraljevskoj deputaciji nacrt osnove za državopravnu nagodbu, koju je bio sastavio izvjestitelj Žuvić.

§ 28. te osnove glasi:

„Kraljevina Hrvatska pridržaje si svoja prava virtualna na zemlje pod osmanskom vlasti, koje su negda kraljevini Hrvatskoj spadale, čim bi se ove utjelovile kruni ugarskoj“.

Na taj predlog hrv. kraljevske deputacije, odgovorila je ugarska kraljevska deputacija ovako:

„Buduć da Ugarska neima nagona za osvojanje, to glede ovih pokrajina, koje sada pod osmanskim gospodstvom stoje, misli, kr. ugarski odbor, da se virtualni zahtjevi kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije oživotvoriti mogu samo u slučaju, ako se ove pokrajine pravom krune ugarske bez povriede međunarodnih prava natrag zadobiju“.

Zakonski čl. II. 1867. o uzakonjenju kraljevske zavjernice, što ju je Njegovo kraljevsko Veličanstvo prije posvete i krunitbe izdalo — određuje u §. 3.: „Sve one strane i pokrajine Ugarske i posestrimih joj kraljevina, koje su već natrag stečene, pa i one, što će božjom pomoću odsele biti natrag pribavljene, pripojit ćemo u smislu krunitbene Naše zakletve rečenoj zemlji i posestrimih joj kraljevinama“.

Zakletva kraljeva glasi: da granice Ugarske i posestrimih joj kraljevina i sve one, što ovim zemljama kojim god pravom i naslovom pripada, ne ćemo niti otudjiti niti okrnjiti, pače, da ćemo ih, na koliko moguće, umožiti i razširiti.

Pragmatička sankcija od g. 1723. Stališi i redovi zaključieše, da prenose i na ženski spol prejasne svoje austrijske kuće pravo nasljedstva glede kraljevine i krune ugarske, kano i glede strana, pokrajina i kraljevina na nju spadajućih, koje su već božjom pomoću predobijene ili koje će se još predobiti, ako ne bude mužikoga poroda posvećenomu carsko-kraljevskomu veličanstvu.

Hrvatska pragmatička sankcija 1712, u članku 7. veli: Stališi i redovi — želeći, da kad joj (austrijskoj kući) umre mužka loza — ženski spol može zadržati i na njega prenieti kraljevsko pravo i preimućstvo, neka ga izvršuje pravom kralja i kraljevine...“

Ne ćemo se ovdje pravdati, na koju se pragmatičku sankciju imao kralj pozvati, kada je svoje suverensko pravo protegnuo na Bosnu, jer ne spada u ovaj članak.

Nu hrvatska pragmatička sankcija dosta jasno govori o pravima hrv. kralja i hrvatske kraljevine, koja se prenosi i na žensku lozu...“

Nu ne samo po povjesti i državnom pravu, nego i po geografskom položaju, na-

ravno i narodnom pravu pripada Bosna samo Hrvatskoj.

Aneksijom Bosne postalo je pitanje sjedinjenja Bosne sa Hrvatskom aktuelnim.

Prije toga mogli su mjerodavni faktori zahtjeve Hrvata za sjedinjenje kao neumjestne, kao preuranjene odbijati, jer da o tom odlučuju signatarne vlasti, da je to internacionalno pitanje.

I doista tako je i bilo. Dosada je to bilo međunarodno pitanje, jer se Bosna nalazila, kako ne se veli, „izvan okvira monarhije“.

Aneksijom došla je Bosna u okvir monarhije.

Pitanje sjedinjenja Bosne sa Hrvatskom postalo je sada nutarnjim pitanjem monarhije, a hrvatski narod može sada legalnim putem pozivom na kraljevsku zavjernicu tražiti pripojenje Bosne.

U tom pravcu pozdravljamo tu aneksiju kao jedan korak, koji nam omogućuje legalnim i ustavnim putem oživotvorenje starodrevnih prava kraljevine Hrvatske.

Ne padajemo se nadi, da će to doskora biti, ali uz složan i poštivovan rad svih rođubnih krugova moći će se i to postići.

Preko stotinu godina su Hrvati tražili sjedinjenje vojničke granice, dok se napokon nije to sjedinjenje ipak g. 1831. postiglo.

Danas se Bosna i nije mogla ni smjela utjeloviti Hrvatskoj. Zar da ona dodje u podređeni položaj naprama Ugarskoj, da izgubi svoju finacijalnu i gospodarsku samostalnost? Za tu cijenu nismo ni mi sjedinjenja željeli!

Državopravni položaj ima se tek sporazumkom obijuh pola monarhije i hrvatskog sabora ustanoviti.

Možda nam se neće izpuniti nade, koje gojimo, ali danas još nemamo razloga, da zdvajamo.

Protiviti se proglašenju aneksije ne bi bilo politički mudro niti opravdano. Nastavimo borbu za sjedinjenje žešće nego dosada, jer imademo za tu borbu legalnu podlogu“.

Bosansko-hercegovački sabor.

Detalji o budućem bosanskom saboru zadržani su u ručnom pisnu barunu Burićanu, koji ima da pripremi nužne zakonske osnove za buduć bosanski sabor.

Po sadržaju ovog ručnog pisma, stanovnici Bosne i Hercegovine dolaze u posjed svih ustavnih prava, kako to imadu državljani ustavnih pravnih država. Oni dobivaju ona temeljna prava, koja su izražena u austrijskom državnom temeljnom zakonu o „obćim pravima državljana“, daklen individualna prava slobode, lične sigurnosti kućnog prava, sigurnosti vlastništva, slobode vjeroispovijesti, sloboda kretanja, čuvanja listovne tajne. Nadalje su zajamčeni pravice nadležnog sudca, te čuvanje običaja, napokon politička prava, pravo skupljanja, udruživanja, sabor sa parlamentarnim pravima, a po dosadanjim vjerodostojnim viestima, taj sabor imao bi se zvati bosansko-hercegovački sabor.

Bosansko-hercegovački sabor imati će zakonodavnu vlast i ustavnu kontrolu u svim unutarnjim poslovima Bosne i Hercegovine, te po tome od prilike kompetenciju veću nego hrvatski sabor. Nu ne će imati prava sudjelovati kod odobrenja zajedničkog proračuna, niti će moći voditi kontrolu nad zajedničkim poslovima, kako to imade pravo ugarski i austrijski parlament preko delegacija. Važno pravo voditi kontrolu nad izvanjskim poslovima za sada će biti bosanskom saboru uzrčeno. Ne može se još stalno reći, hoće li sabor odobravati svakogodišnji novički kontingent. Nu za to će bosanskom saboru biti odgovorna bosanska eksekutiva. Kako će ova biti konstituirana, još se za sada nezna. Budućnost će tek pokazati, da li će buduća bosanska vlada, koja će biti odgovorna bosanskom saboru, imati svoje sielo u zajedničkom ministarstvu finacijala ili će vodeći i odgovorni muževi izključivo imati sjedište u Sarajevu; hoće li se stvoriti niz bosanskih ministara, od kojih će svaki nositi ustavnu odgovornost, ili će biti postavljeno jedno odgovorno lice, od prilike neka

vrst carskog namjestnika kao poglavica zemaljske vlade, kome će biti dodijeljeni neodgovorni činovnici kao upravitelji pojedinih odsjeka. U obće cilji položaj bosanske eksekutive posvema je mračan. Osobito se danas još prosuditi neda, koliko će zajedničkom ministru financija preostati, te u koliko će delegacije u buduću imati upliva na bosanske prilike.

Bosna za sada ne će dobiti nikakav upliv na zajedničku vojsku. Kako će se urediti doprinos Bosne za vojsku u zemlji, o tom se još ne može ništa reći. Otpadne li okupacioni kredit, onda bi zajedničko ministarstvo bilo posvema odriješeno zastupanja bosanski stvari u delegacijama. Da li će onakav kredit i dalje ostojati i kako će biti uređen odnošaj između bosanske i druge vlade također se za sada ne može reći.

Prilicno jasno iz vlastoručnog pisma barona Buriana može se razabrati struktura i sastav budućeg bosanskog sabora. On će kao i sabor austrijskih krunovima biti sastavljen iz virilista, te članova izabranih po zastupanju interesa.

Prvi dostojanstvenici imali će sjedalo i glas. Onda će biti kurija više obrazovanih i bogatih, napokon po jedna kurija gradskih i seoskih obična.

Unutar svake kurije izbornici će biti rastavljeni po vjerozaku, te će tako i glasovati čemu će svakoj vjeroispovijesti biti osiguran izvjestan broj mandata. Uzor svoj ima ta razdioba u moravskom saboru, u kom su zastupane razne narodnosti po interesima — dok će u Bosni mjesto narodnosti biti vjerozakni zastupani.

Izborni red za bosanski sabor bit će po svoj prilici opredjeljen ponajprije kraljevskom odlukom, jer je ona pretpostavka za konstituiranje sabora.

Glasovi zagrebačkih novina o današnjem položaju Bosne.

„Hrvatska“ piše:

„Viši njihovi interesi danas zahtijevaju od Srba, da uplivaju na Srbe austrijskih pokrajina, da se smire sa gotovom činjenicom i podupru nastojanje Hrvata oko ujedinjenja svih južnih Slavena pod habsburškim žezlom. Takovo ujedinjenje uz državnu barem relativnu samostalnost i samoj Srbiji bi bilo od velike koristi.

Živeti i u bratstvu i u miru, mi možemo biti od koristi sebi i svojim susjedima, ali ako se budemo klali, ova će zemlja pasti plienom moćnog njemačkog „Dranga“.

Zato kao što se je počeo bistriti položaj u pitanju odnošaja Srbije sa našom monarhijom, tako je nužno da se razbistri položaj Srba napram pitanju aneksije Bosne i Hercegovine i Dalmacije Hrvatskoj.

To je nužno da se uzomogu danas konzolidirati i naše unutarnje političke i stranačke prilike. Nastupila su nova vremena, zato su nužni i novi putevi, da se dodje do konačnog cilja: narodne samostalnosti i slobode. To smo rekli odmah čim je izašlo prviše ručno pismo objavom da je Bosna anektirana monarhiji. To opetujemo i danas. Narodu treba sloboda, treba jedinstva, da do nečesa pozitivna dodje.“

„Hrvatska Sloboda“ piše:

„Po našem mnijenju naša braća u Bosni moraju ovo dvoje, da drže na umu: Prvo, da moraju sve sile uprijeti, da ne postanu u vlastitoj kući sluge tudjina, nego da postanu sami u svojoj kući gospodari. Drugo, da su oni sami o sebi i politički i ekonomski i brojno odveć slabiji, da bi naprama Ugarskoj i Austriji sačinjavali posebnu grupu. A ipak moraju pod svaku cijenu nastojati da ovo potonje postignu. A da uzomogu postići, valja im zahtijevati, da

budu sa Hrvatskom i Dalmacijom združeni u posebno ekonomsko ili carinsko područje, koje bi stajalo spram Ugarske i Austrije u onakom odnošaju u kakovom stoje ove dvie medju sobom. Što pak to znači, to će dobro razumjeti i u Beču i u Pešti.

Ovo evo držimo za nužno spomenuti našoj braći u Bosni. Oni, koji su se nadali, da će Bosna kada pasti iz ruku naše monarhije, neka se sada izmire sa sudbinom, pa neka nastoje plivati niz struju, jer je bolje i pametnije niz struju se na vodi držati, nego proti struji plivajući pod vodu potonuti. Sada je red, da se slože sva braća iz Bosne s nama Hrvatima, jer im je svakako pametnije pomoću Hrvata postati gospodarima u svojoj kući, nego li bez Hrvata postati slugom tudjincu.

A što se nas Hrvata u Banovini i Dalmaciji tiče, to je dužnost za nas sve, da se uzdigemo nad strančarstvo i osobnosti, pa da shvatimo momenat i prama njemu radimo. Ovaj državopravni provizorij Bosne potrajat će možda tek nekoliko godina dana, t. j. dok se tehnički poslovi oko uvođenja bosanskog sabora svladaju. A tada će doći na red pitanje o definitivnom državopravnom uređenju Bosne. Ne zaboravimo, da to znači ujedno rješenje hrvatskog pitanja“.

„Pokret“ piše: „U očigled svega ovoga, što se eto ovako oko nas zbiva i plete položaj nas Hrvata u obće južnih Slavena nije onako jednostavan, kao što se možda pričinja. Mi stojimo pred jednom posve novom situacijom i prema njoj moramo udesiti svoje držanje. Aneksija Bosne je gotov fakat i mi ga moramo u račun uzeti onakovog, kakav je stvoren.

Nema sumnje, da je aneksijom situacija za nas Hrvate i u tome sada drugačija što su svi Hrvati danas u jednoj monarhiji i ništa naravnijega od zahtjeva da se članovi istoga naroda sjedine u jedno tielo i pod jednom upravom.

Uz to ne smijemo pustiti nikako iz vida Dalmaciju. Za njenu reinkorporaciju govore i zavjernice i pravo zakonsko, pozitivno.

Ako uvažimo situaciju kako danas stoji, mi vidimo, da bi morali uz muslimane naročito Srbe predobiti za ujedinjenje, dakle urediti naše uzajamne odnose. Ovo je zadatak, koji nas čeka u svakom slučaju.

Mi Slaveni, Hrvati i Srbi ovdje na jugu sada moramo na svaki način voditi složnu i jedinstvenu narodnu politiku, bilo za to, da omogućimo sjedinjenje, bilo za to, da sprječimo da postanu Bosna, Hercegovina, a i Hrvatska puke kolonije tudjina, bilo napokon za slučaj, da se počnu provoditi planovi jedinstvene monarhije.

Skoro je izvjestno, da državopravni preobrati na jugu neće biti aktuelni do god. 1917. Ali do onda moramo biti podpunno spremni i jaki“.

Slava Eugenu Kvaterniku!

Na 11. o. mj. bila je godišnjica smrti Eugena Kvaternika, umnog, idealnog i iskrenog borca za slobodu hrvatskog naroda, i uz Antuna Starčevića glavnog osnivača stranke prava. Sjajnu i svetu uspomenu na narodnog mučenika Eugena Kvaternika njegovali su iskreni pravaši sve od onog kobnog dana, kad je izdajničko ubojstvo tane probilo grudi, u kojima je udaralo plemenito srce, izpunjeno, jedino ljubavlju prema hrvatskom narodu i njegovoj slobodi. Iskreni pravaši gledali su u njemu uzor patriotizma, uzor požrvočnosti i radnosti. I sada kad su se navili crni oblaci nad tužnom i junačkom ovom zemljom, što nosi

ime Hrvatska, ta je uspomena još veća, još svetlija. Iskreni pravaši mora gledati u sudbini neumrog Kvaternika dosadašnji udes hrvatske nam domovine; na njemu su pokazali dušmani naši, kako će raditi, čim Hrvat odlučnije ustane za slobodu i nezavisnost. Kvaternikov nam rad dovijeka, da se ne uzdamo u nikoga, ni u simpatije Evrope, već samo u sebe i svoju snagu. Duh Kvaternika kao da nam u ovo sudbonosno doba zapovjeda, da budemo složni i odlučni, da se nedamo od nikoga zavaravati, već počni stazom, koja se običava pokazivati sa dvie rieči: ili — ili! Slava hrvatskom mučeniku Eugenu Kvaterniku.

Političke vesti.

Hrvatsko-ugarski spor. Iza rješenja bosanskog pitanja doći će red na hrvatsko-ugarski spor. Mjedoravni faktori skloni su mirnom rješenju tog spora, a to će rješenje sastojati u tome, da ugarska vlada izjavi, da je pragmatika, kao zakon, protivna hrv.-ug. nagodbi, i da se hrvatski sabor sazove svakako još ove godine. Daljnji rad sabora ovisit će o sadržaju njegove adrese. Svakako će to hrv.-ug. pitanje postati aktuelnim iza zasjedanja Delegacija.

Položaj u Ljubljani. Ljubljanska odvjetnička komora odaslala je pritužbu na ministarstvo pravosuđa radi prestrog postupka ljubljanskog državnog odvjetništva sa demonstracijom u iztražnom zatvoru. Doskora će izaći na engleskom i francuskom jeziku brošure, u kojima će biti vjerno opisani zadnji krvavi događaji u Ljubljani.

U češkom saboru. Vlada prikazuje zakonsku osnovu o preinaci, a drugu o novom izbornom redu za sabor, zatim zakonsku osnovu o stalnoj zakonskoj komisiji, koja bi vičala o predlozima što su sada postavljeni u saboru, o preinaci zemaljskog reda i o izbornom redu za sabor. Komisija može pak protegnuti svoj djelokrug i na viećanje drugih osnova i ustanova, koje bi bile sposobne da obezbriju trajni sporazum između oba plemena. Komisija bi se sastavila tako, da bi svaka satorska kurija imenovala po šest članova.

Carski manifest u Bugarskoj. U Trnovi proglašeni carski manifest glasi u kratko ovako: „Voljom nezaboravnoga osloboditelja ruskog naroda i pomoću naših dobrih prijatelja i susjeda, podanika rumunjskoga kralja, bilo je godine 1878. razkinuto naše rodstvo. Već na početku prije 30 godina, radio je bugarski narod, po primjeru apoštola narodne slobode, na ojačanju i razvitku zemlje, da stvorivši od nje državu bude dostojan i jednakopravan član civiliziranog čovječanstva. U kulturnom i gospodarskom napredku ne smije Bugarsku nitko prečiti — te je volja bugarskoga naroda. I ako smo de facto bili nezavisni, to je ipak normalni mirni razvitak bio zapriječen radi iluzija, koje kad su se raspršile, nastala je neka hladnoća između odnošaja Bugarske i Turske. Kralj i narod žele svaki napredak pomladjenoj Turskoj. Slobodna i nezavisna Turska i isto takova Bugarska imaju sve uvjete stvoriti taki vez, koji će ići jedino za mirnim razlikom. Nadahnut mislima na takovo djelo i da udovoljim zahtjevima države, proglašujem, tražeći blagoslov Svevišnjeg, godine 1885. sjedinjenu Bugarsku za neovisnu kraljevinu. Mi se pouzdajemo, da će ova akcija dobiti odobrenje velevlasti. Živio bugarski narod i nezavisna Bugarska!“

Kreta anektirana Grčkoj. Skoro istodobno dogodila su se tri velika događaja: aneksija Bosne i Hercegovine, neodvisnost Bugarske i aneksije Krete Grčkoj. Tako Turska

može prošlu nedjelju označiti za: „diviserant vestimenta mea“. Kreta od godine 1897., naime posle svršetka grčko-turskoga rata, dobila je svoju upravu pod suverenitetom Turske. Prvi upravitelj Krete bio je knez Georg, sin grčkoga kralja; a od godine 1908. bio je imenovan upraviteljem grk Zeimis.

Nadoknade za aneksiju Bosne i Hercegovine? Crna Gora u prosvjednoj noti na signatarnu vlasti berlinskog kongresa traži zbog naknadu, da se promjeni § 29 berlinsk. kongresa naime, da se rieši nadzorništva Austrije. Kako novine pišu rek' bi da će Austrija na to pristati i onda će Crna Gora imati svoje ratne ladje i svoju ratnu zastavu, svoje pomorsko i sanitarno nadzorništvo i moći će po volji graditi željeznicu. U Srbiji, rek' bi, da se prva izbudjenja počinju stišavati. Naša Monarhija iz Novogpazara povlači svoju posadu. Srbija, kako novine pišu, tražit će za naknadu „izgubljeneg“ Bosne i Hercegovine, da se njoj ustupi sandžak novipazarški. Pitanje je hoće li na to pristati Turska kao i velike sile.

Srbija se primiruje. Bojovno razpoloženje u pučanstvu sve to više jenjava, jer su Rusija i Francuzka dale razumjeti, da u slučaju provokacije rata sa strane Srbije, ova bi ostala bez prijateljske pomoći i morala bi sama snositi posljedice. Službeno je objavljeno, da se ne će dalje sazivati srbska pričuva. Uslijed toga o mobilizaciji nema više govora.

Medjunarodna konferencija. Još je jako dvojbeno, hoće li doći do medjunarodne konferencije. „Novoje Vremja“ piše protiv sazivu medjunarodne konferencije, predviđajući, da bi mogli nadoći još veći zapletaji. „Rusija“ — piše list — ne trebue konferencija. Ona ima jasan program za njezinu vanjsku politiku u budućnosti“.

Iz hrvatskih zemalja.

Predstojeći štrajk u zagrebačkom kazalištu. „Obzor“ javlja: Prije nego li su članovi kazališnog zbora u svibnju potpisali ugovor sa kazalištonm upravom, zatražili su, da im se dade povišica od 30 K mjesečno. Na to im je tajnik kod sklapanja ugovora obećavao da će im plaće biti povišene, pak su u toj nadi potpisali ugovor. Medjutim su prošle ferije, započela sezona, a od povišice ni traga ni glasa. Zato su sada članovi zbora predali na kazalištnu upravu molbu za povišicu, ali odgovor na tu molbu još uvijek nije došao. Kako saznavamo, članovi zbora spremaju se, da stupe u štrajk, ako se njihovim zahtjevima ne udovolji. Ako pomislimo, da članovi zbora dobivaju najveću plaću od 110 K, dočim ih imade i sa 60 K, to zaista moramo priznati, da je za Zagreb ova plaća premalena. Jer članovi zbora ne smiju kao prije po danu obavljati drugi posao. Ne smije nas dakle začuđiti, ako u kojoj opereti vidimo zbor stajati, a ne pjevati. I medju članovima drame će čuti neko nezadovoljstvo radi plaća.

Skupština sveučilišnih djaka. Na 9. o. mj. obdržavala se u Zagrebu djaka skupština, da konačno odluči o daljnjem radu akademske omladine. Na skupštini se sa svima glasovima protiv 14 prihvaćena rezolucija, kojom se veli, da je emigracija imala svrhu, da se pred svietom protestira protiv gaženja sveučilišne autonomije. No pošto se vidjelo, da sadašnji režim ne misli poštitati autonomiju davši zadovoljštinau za svoje atentate, i da uspjeh borbe na sveučilištu ovisi od uspjeha obće narodne borbe, omladina je zaključila, da preuzme borbu na domaćem tlu i da borbu o sveučilište učini dielom obće narodne borbe protiv današnjeg režima. Prosvje-

Riedka hrvatska knjiga.

Ocienjuje O. Petar Kr. Bačić.

(12)

20. Kad s' upali varoš i čardaci,
Digoše se do neba oblaci,
Ali gradu ništa nemogoše)
Već ga sa sve strane oblegoše,
21. Oblegoše, udaraju kruto,
Vrljičani odbijaju ljuto,
Živim ognjem i stinom studenom,
Tu se brane zakonu ledenom.
22. Kad li sunce nad goricu pade,
Tad na viru Turčin zvati stade:
Pridajte se mladi Vrljičani,
Neginite kano Otočani.
23. Vira cara i našega paše,
Što morete iznesite vaše;
Viru našu potri nećemo
Što vas bude, oprostite sve ćemo.
24. Vrljičani tu ostat nećete,
Zaludu se vi ognjem mećete:
Izgibije vaše ne ljubite,
I toliko duše ne gubite, —

25. Vitezovi zaludu vojnici,
Kad glavari tu su plaćeni;
Tada oni učiniše šbore,
Vrljičanom ovako govore:
26. „Učiniti drugo ne znamo,
Ne, već ovdje da se pridamo,
Što nam došlo bijaše pomoći,
To pobiše sve prošaste noći.“
27. Biju pišci grada Šibenika,
I soldati plaćenih konjika,
Prah nevalja, nemore raniti,
S čime ćemo Vrljiku braniti?
28. Neimamo nikakove hrane,
Ljute će nas dopadnuti rane;
Grihotu je duše zapustiti,
Koliko su, valja oprostiti.
29. Kad je vira da se oslobode,
Nek ih Turci za roblje nevide —
Vrljičani tomu pristadoše,
Paka Turkom ključe pridadoše.
30. Sve s' u čuhu i skerlet obuče,
Svako blago, što se more, vuče.
Duša biše petnajest stotina,
Plakala bi tad studena stina.
31. Gledajući tuge i žalosti,

- Turčin nejma nikakove milosti,
Kad li Turci u grad nagruše
Vas ta skerlet, čuhu odgrnuše.
32. Dicu malu na četvero deru
Što je staro po zemljišteru;
A neviste i lipe divojke,
Poturice fataju za dojke.
33. Sve za roblje napadoše Turci,
I raznose kako mrki vuci,
Tu su tuge, velike žalosti,
Tute nejma nikakve milosti.
34. Majke žale, a divojke čiču,
A neviste, jaoh meni viču,
Mala dica od glad' zacenula
Sva bijela lica povehnula.
34. Te žalosti nije bilo prijā,
Bože šalješ radi naših griha,
Tu su bila velika čudesa,
Kad su bila velika čudesa,
36. Vrljičani pesnica je vaša;
U za' čas ga tako zahitili,
I nesriću svoju uhitili,
37. Kolike se izgubiše duše,
I ta mista kako se prosuše.

- Nigda vire u Turčinu nije,
Što učini, da ga Bog ubije.
38. Mustaj paši kad razumit dali
Vrljičani da su se pridali,
On telara šalje neka više,
Da u roblje to nitko nećiče.
39. Tko b' odveo roba od Vrljike
Seb će tuge, žalosti velike.
Zaklinje se i govori paša,
Zapljatit će, Turci, glava vaša.
40. Od Vrljike što je godir bilo,
Dovedite pod pašino krilo;
Svojoj viri neće pokvariti,
Sve će roblje natrag povratiti.
41. Od naredbe proleće glasi,
Glamočanom digoše se vlasii;
Protiv tome bit će oni jaci,
Digoše se po vojsci barjaci. —
42. Sve ljuljana mladih Glamočana,
Sad nestat će zmijā Vrljičana,
Sve na viku k Mustaj paši dodje,
I ovako govoriti podje:

(Nastavit će se).

) Gradina obrdana i danas nad varošem Vrljice uzgor strši koja se je zvala „Prozor“, uzprista ugljaja.

duje protiv umirovljenja prof. Manojlovića, te imenovanja Šufflayeva, protiv kojeg će se povesti bojkot. Omladina se upisuje na sveučilište i stupa najodlučnije u obću narodnu borbu o čijem uspjehu ovisi i pobjeda na sveučilištu.

† Ivo Supilo, Narodnog zastupnika i urednika „Riečkog Novog Lista“ g. Frana Supila na Rieci, zadesila je teška nesreća smrću njegovog dobrog i vrlig oca Iva Supila. Pokojniku lahka zemlja, a obitelji naše saučestje!

Ponovni izbor za načelnika. Na 6. o. mj. biralo je obč. zastupstvo na Sušaku načelnika, te je opet izabran jednoglasno načelnikom veletržac g. Gijuro Ružić, koji je odma pred izastanikom kotarske oblasti položio prisegu. Tko poznaje g. Ružića, zna da će on htjeti i znati voditi valjanu komunalnu politiku i podići Sušak na visinu, da bude dostojan drug hrvatskih gradova.

Kandidati za Istarski sabor. Političko društvo za Hrvate i Slovence u Istri, komu je predsjednikom profesor Matko Mandić, obnarodovalo je svoje kandidate za V. kuriju. Izbor će biti 25. o. mj. Za četvrti izborni kotar u Kopru g. Matej Škerbec župnik u Hortama; za peti izborni kotar u Motovunu g. Fran Flego posjednik u Buzetu; za šesti izborni kotar u Pazinu g. Dr. Simo Kurelić odvjetnik i načelnik u Pazinu; i za sedmi izborni kotar u Volosko-Opatiji g. prof. Vjekoslav Spiničić državni poslanik u Opatiji.

Suspendirani profesori. Osječki listovi javljaju, da je vlada suspendirala od službe i plaće suplente osječke velike gimnazije Pojčića i Popovića. Protiv njih će se povesti disciplinarna izjava. Suspendiranje je uzsliedilo navodno radi nekakvih nedovoljnih političkih agitacija.

Ulica XX. rujna. Javljaju iz Ljubljane, kako gradsko zastupstvo namjerava jednu ulicu prozvati „ulicom XX. septembra“, na uspomenu palim žrtvama, koje je nemilosrdna vojnička ruka tog dana usmrtila.

Književnost i umjetnost.

Umjetnička izložba u Splitu. Prigodom umjetničke izložbe u Splitu izaći će vanredno izdanje u dva broja pod naslovom: „Split i I. dalmatinska umjetnička izložba“. Prvi će broj izći u sriedu 14. tek. mjeseca. Sadržaj mu je izključivo posvećen izložbi i Splitu: donosi preko dvadeset umjetničkih reprodukcija iz Splita i umjetničkih djela na izložbi. Književni dio biti će također veoma bogat. Ima članaka iz pera B. Lovrića: „Pred vratima izložbe“. Govor pri otvorenju: Dr. G. Bulata. O splitskom zvoniku od inž. K. Tončića. „Za našu umjetnost“ od A. Petričića. „Gradjevni oblici u Splitu“ od inž. Senjanovića. O Marjanu od Z. B. Ilijina. Ovaj će se broj prodavati u knjižarama uz nisku cijenu od 40 para. Tko želi naručiti izravno, neka pošalje na redakciju „Duje Balavca“ u Splitu, koja je na sebe preuzela nakladu. Izdanje je upravo sjajno, a cijena tako niska, da se što lakše popularizira smisao za umjetnost. Drugi će broj donieti medj ostalim kritički prikaz izloženih radova.

Književna izdanja društva sv. Jeronima za god. 1908. upravo su doštampana, te su se već odpočela i raspačavati. Knjige su ove: 1. „Danica“, koledar. — 2. „Biblijska povijest“. Knjiga I. Od stvaranja svijeta do Josue. Sa slikama. Napisao Dr. Dinko Gudek. — 3. „Dolazak Hrvata“. Povijestna pripovijest iz 7. vijeka. Napisao Milutin Mayer. — 4. „Hrana i kako se priredjuje“. Priredio Miroslav Galović. — 5. „Poučni razgovori“. III. U toj se knjizi nalaze ovi članci: 1. „Razgovor o vjeri“. Napisao Ferdo Rožić. 2. „Što čes činiti, da očuvaš svoje zdravlje“. Napisao Vilim Ivanek. 3. „Krvavi usenac“. Napisao Miroslav Galović. 4. „Razgovor Priše Stevana sa stricem Gršom o obradjivanju zemlje“. Napisao Stjepan Jurić. 5. „Pčelarske mrve“. Napisao Dr. Valentin Čebušnik. Petar Zoračić i njegove „Planine“. Napisao Ferdo Rožić. — Povjerenici se mole, da u procvat narodne prosvjete sakupe što više članova doživotnih i članova krunaša te njihov broj po mogućnosti što prije najave odpravništvu, Trenkova ulica br. 1.

Knjige „Matice Hrvatske“. Za god. 1908. doštampanaju se sliedeća redovna izdanja: 1. Posljednji Zrinski i Frankopani: 4. (veliki format, str. 328.) 2. Hrvatsko kolo, naučno-književni zbornik. Knjiga IV. 3. Stjepan Radić: Današnja financijska znanost. 4. Ivan Lepušić: Pustolovka. (Roman). 5. Mickiewicz: Izabrane pjesme. Preveo Iso Velikanović. 6. I. S. Turgenjev: Novi rod (Nov). (Roman). Preveo M. Lovrenčević. — Izvanredna izdanja: 7. Kolo hrvatskih umjetnika. III. (Kolo jugoslavenskih umjetnika). Ciena K 2. 8. Stjepan Kućak: Uljudba prastaroga svijeta. (Mala knjižnica, sv. VI.) Ciena K 5-50. 9. Ferdo Šišić: Hrvatska

povijest II. (1526. do 1790). Mala knjižnica, sv. VI.) Ciena K 0-50. 10. Glas „Matice Hrvatske“. III. godina. Ciena K 1-50. Sva izvanredna izdanja stoje K 4-50. Sva izdanja (redovna i izvanredna) K 10-50.

Pokrajinske vijesti.

Obrotni nadzornik za Dalmaciju. Kako je upućenim krugovima poznato, postoji danas za Dalmaciju i Istru jedan zajednički obrtni nadzornik sa sjedištem u Puli. Uz takove prilike nije naravno, moguće, da taj zvaničnik vrši u Dalmaciji svoje važne agende onako, kako to propisuje zakon o obrtnim nadzornicima i kako zahtjeva interes obrta i industrije. Ministarstvo trgovine odlučilo je, da za Dalmaciju ustroji mjesto posebnog obrtnog nadzornika sa sjedištem u Zadru, dočim će područje Istre podvrgnut djelokrugu obrtnog nadzornika u Trstu. Kod ove prilike ne treba ni kazati, da se za obrtnog nadzornika mora imenovati pripadnik naše zemlje, Hrvat, dakako uz propisnu kvalifikaciju. Takovih sila ima kod nas na izbor, treba se samo za njima ogledati, što se po našem mnjenju najglagje može polučiti razpisom javnog natječaja.

Razpust občine sinjske. Namjestništvo je razpustilo občinsko zastupništvo u Sinju i dogovorno za Zemaljskim Odborom, povjerilo privremeno upravljanje one občine c. k. kotarskom povjereniku Dru. Franu Durč.

Izbor na Muću. Primamo sliedeći brzojav: Kambj združen sa Smodlakovicima bio je poražen.

Uspjesi Marka Vuškovića. Pišu nam iz Praga: Na 6. o. mj. u pražkom „Narodnom Divadlu“ pjevao je naš zemljak umjetnik Marko Vušković u operi „Lakrug“. Uspjeh je bio velik, kakva Vušković još nije zapamtio. Občinstvo ga je počastilo pravom ovacijom. Na 11. t. mj. pjevao je u operi „Fliegende Holländer“, preko koje je iz svakog čina više puta izazvan na proscenij. Ukupno morao se je pokazati občinstvu 20 puta, pobudivši silni entuzijazam. — Od srca čestitamo g. Vuškoviću na ovako krasnim uspjesima, kojima produčuje u svijetu svoju rodnu hrvatsku zemlju!

Za uzorne maslinjake. Namjestništvo pozivlje gojitelje masline, da se do 30. t. mj. prijave svi oni, koji žele, da im se uredi uzorni maslinjak ili da im se dadu javni vladini klastrić, koji bi ih uputili u čišćenju. Prijave se moraju slati putem poglavarstva namjestništva.

Jematva u Zadru ove je godine bila obilna. Rodila je dobro siara i nova loza. Mašt se je prodao po K 18-20 hektolitar.

Školski brod. Ovo dana je bio usidren u Gružu hrvatski školski brod za obrazovanje pomorskih časnika „Vila Velebita“ na povratku iz Italije. Hrvatska ima samo jednu nautičku školu, pa ima tako fini i dobri školski brod, a mi sa tri nautičke škole u Dalmaciji nemamo ga.

Iz grada i okolice.

Občinsko vijeće obdržavano je u nedjelju u jutro u prisutstvu 26 članova občinskog zastupstva. Dorazpravljen je ciełi poslovni red, na kojemu je bio i občinski predračun za god. 1909.

Izbor biranih birača za vanjsku občinu Šibenik obavljen je jučer u dvorištu društva dobrovoljnih vatrogasaca. Izbor je tekao bez stranačke borbe. Pobiedila je listina biranih birača predložena od organizacije stranke prava. Za demokratsku listinu od 29 biranih birača glasovalo su u svemu 32 izbornika. Za listinu predloženu od organizacije stranke prava glasovalo je 259 izbornika.

Zadnji koncerat „Šibenske Glasbe“ izveden u nedjelju pred podne na „Malom Trgu“ zadivio je občinstvo. Birani program odsviran je krasno. „Šibenska Glazba“ sada je baš izvrstna, jer sastoji od vrlo dobrih elemenata i jer u njoj vlada disciplina. Ovakove glazbe Šibenik nije još imao.

„Učiteljski Glas“. Radi navale gradiva u našoj tiskarni nastale su bile prošlih dana takove prilike tehničke naravi, da nije bilo moguće preći na slaganje „Učiteljskog Glasa“. Sporazumno s redakcijom istoga određeno je, da se ovaj list i baš svi zaostali brojevi, odštampaju odjednom i tako će njegovi predbrojnici do koji dan biti podpuño nadoknadjeni.

Gliboder. Kroz ovu sedmicu stići će gliboder, da očisti morskno dno kod gradnje nove obale. Više je i vrijeme!

Povećana slika Krešimirove sokolske župe, u vrlo lijepoj izvedbi, vidi se u dućanskom izlogu gosp. Ivana Grimana. Takovu povećanu sliku morala bi imati svaka naša rodoljubna kuća, jer je zbilja lepa i kao domaći ured i kao uspomena na prvi slet i na prvu javnu vježbu naše sokolske Krešimirove župe.

Dovoz ugljena. Danas stigao je u našu luku parobrod „Luna“ krcat ugljenom za ratnu mornaricu.

Izvoz celuloze. Izvoz celuloze tvrde Steinbeiss zahvaća sve to više maha. Vozi se čak u Ameriku.

Društvo „Sufid“ kani što prije u Crnici podignuti tvornicu umjetnog gnojja. U ovu svrhu je stigao inžinir g. Tenzer.

Dovoz siena. I jutros je jedan talijanski parobrod doplovio u našu luku krcat sienom.

Kinematograf. Do nedjelje ostaje još u atrijumu mjestnog kazališta. U ponedjeljak počinju predstavljanja u novome lokalu. Kroz narednu sedmicu bit će tri put promjena programa.

Razne vijesti.

Na znanje i vladanje. Primamo i zamoljeni pribudjemo: Zadnjih dana prispjelo je podpisano uredništvu sa svih strana raznih brzojava, koji nisu bili od nikoga podpisani, a ne počitu od naših stalnih izvjestitelja. Uredništvo je sve ove vijesti bacilo u koš, jer se nije moglo pouzdati u istinitost istih vijesti. Tko želi unaprijed, da njegove vijesti budu od našega uredništva upotrebljene i u tomu slučaju troškovi mu nadoknadjeni, kao i sama viest honorirana, treba da nam brzojavku odpošlje sa svojim imenom, jer u ovom slučaju dotičnik preuzimlje i odgovornost za pripislatu nam brzojavnu viest. — Također smo slobodni upozoriti javnu publiku u onim mjestima, gdje novine veoma kasno dopiru, a o eventualnim ratnim događajima žele dnevno biti obavješćeni, da se obrati na naš dopisnički brzojavni ured, i mi ćemo uz veoma povoljne uvjete rado preuzeti dnevnu i noćnu poslužbu. Brzojavna adresa našeg ureda glasi: „Kroatische Korrespondenz. — Beč“. Na pismima treba nadodati pobližu adresu: Beč. I. Börseplatz I. (Haupttelegraphenamt).

„Vojska spasa“ za američke izseljenike. U Londonu poznata „Salvation Army“ (Vojska spasa) stvorila je posebnu sekciju koja se iz čovjekoljubivih razloga bavi podupiranjem emigranata. Njezino djelovanje sastoji u ovom: Ona daje na upit besplatnu obavjest o svakom kraju, u koji se dotičnik kani useliti, te iztražuje, koje je zemlje klima za njega najpodesnija. Izseljenik može ciełi put prevaliti pod pazkom „vojske spasa“ i uz njezinu pomoć i pratnju, a da ga put ne stoji više, nego kad bi ga bio sam nastupio. Posredovanjem „vojske spasa“ može izseljenik dobiti u novoj zemlji posla, a ona strog pazi na to, da iseljenik dospje samo u dobre ruke. Pošto je „vojska spasa“ gotovo posvud zastupana, ona može udovoljiti svim zahtjevima u tom pogledu. I nakon svoga useljenja mogu putnici dobiti svaku pomoć od „vojske spasa“. „Vojska spasa“ ne može za sad nikome svjetovati, da se seli u sjedinjene države Sjeverne Amerike ili u Kanadu, ako nema dovoljno glavnice, da može dulje vremena živjeti u vlastitom trošku. No na proljeće bit će opet ondje dosta posla. Nasuprot u Južnoj Americi, osobito u Argentini, ima sad dobre prilike za rad, ali se preporuča velik oprez pri iseljivanju onamo. Pobliže obavjesti daje: Komandeur Mac Alonan, Heilsarmee, Bern (Švicarska), Amthausgasse 24.

Hrvatski gradovi visoko nad morem. Na najvišem mjestu u Zagrebu sagrađena je crkva sv. Marka. Nad morem je 160 metara, realka je nad morem 162, crkva sv. Ivana 151, crkva sv. Duha 144, stolna crkva 135, Zrinski trg 120 i Sveučilišni trg kod fizikalnog kabineta 120 metara. Najniža je crkva sv. Petra 116 metara nad morem. — Najviši je nad morem Varaždin. Župna crkva visoka je nad morem 173 metara. — Požega je uzvišena za 152, Koprivnica 149, Križevci 146, Bjelovar

135, Karlovac 112, Kostajnica 110, Ivanić grad 103, Petrinja 106, Sisak 98, Brod 96, Mitrovica 87, Karlovcji 80, Petrovaradin tvrđja 119 i Zemun 79 metara. Najniže leže primorski gradovi. Crkva u Karlobagu uzdignuta je nad morem 48, crkva u Senju 7, a toranj sa satom na Rieci 3 metra.

Dječak s dvije glave. U jednu bolnicu u sjevernoj Americi donešen je deset dana stari dječakčić, koji ima dvije glave. Jedna je glava podpunoma razvijena i pokrivena crnim vlasima. Druga je glava nešto veća i obraz mu okrenut na protivnu stranu. Inače je dječko podpunoma razvijeno i zdrav, ali liečniici tvrde, da ne može nijedno biće ostati zdravo i na životu, ako ima dvije glave. Stoga će pokušati tom dječaku odrezati jednu glavu. Takve operacije još nijedan liečnik nije do sada učinio.

Naše brzojavke.

Beograd, 14. Zaključak skupštine, da se ne će Srbija upuštati u ratovanje, primljen je od pučanstva posve mirno. Kralj Petar nije htio primiti zastupnika Klofača u audienciju. Srbska skupština je zatvorena.

Carigrad, 14. Englezka zahtjeva otvor Dardanela i slobodu prolaza za sve vlasti. Austrija, Njemačka i Italija još se protive slobodnom prolazu.

Porta prestano zahtjeva kongres svih vlasti podpisanih berlinskom ugovoru zahtjevom, da razpravljaju pitanje aneksije.

Sarajevo, 14. Muslimani preko svojih odaslanika izjavise radje pripadati Austriji nego Srbiji.

Sofija, 14. Bugarska vlada odlučno demantira vijesti, koje govore o pripravam Bugarske na rat.

Beč, 14. Konferencija vlasti zahtjevana od Turske omogućena. Izvoljski i Grey nadjose napokon formulu kako će priznati svršene čine Austrije, Grčke i Bugarske, te kompentacije svojih država osigurati.

Knez crnogorski Nikola traži diobu novopazarskog sandžakata.

Beč, 14. Aehrenthal je naredio poslaniku Poloviciu u Carigradu da intervenira kod Porte radi bojkota proti austrijskom Lloyd, zbog čega je spriečena trgovina.

Beč, 14. Ministri Fiedler i Prašek prispjeli su u Prag, gdje će održati konferenciju radi spora u českom saboru, ako bude ista bezuspješna, Prašek misli odstupiti.

Beč, 14. Ministar rata Schönaich bio je u podulju audienciju kod vladara.

Beč, 14. Objavljena je, da je iseljivanje u južnu Ameriku veoma nezgodno za sada radi slabih uvjeta radnje.

Zagreb, 14. Prispjela je ovdje bosanska deputacija predvođena od Dra. Mandića. Koalicija će sazvati konferenciju da se poduzme kod mjerodavnih krugova sve što je moguće za pripojenje Bosne Hrvatskoj.

Ovdje se u velike radi, da se sagrađi u Zagrebu džamija za muslimane. Oduševljen odziv.

Lavov, 14. U lavovskom poreznom uredu pronevjeren je 76.000 kruna.

Gorica, 14. U jučerašnjoj sjednici sabora bilo je velikih smutnja. Talijani biesni na Slovence vikahu: abasso Gaberšček, Faidutti.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

SOVJ K SVOME! SOVJ K SVOME!

ŽUPNICI CRKOVINARSTVA BRATOVŠTINE
KOJI ŽELE

prave svieće
od pčelnog voska

NEKA NARUČE NA
„JEDINU HRVATSKU TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA“
NA PARU
VLADIMIRA KULIĆA, Šibenik (Dal.).

Ponude i ciełnici šalju se badava i franko.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica K. 1.000.000

Pričuva zaklada 100.000
Centralna Dubrovnik - - - - -
- - Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbiljuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJEŃJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupova bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - - - - -
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Oštek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete sljedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liećničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi:	K 1,410,816.28
Od toga jamćevne zaklade:	K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko:	K 820,000.00
Izplaćene odštete:	K 2,619,582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatia“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356. - - - - -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Čast mi je obznaniiti cienjeno obćinstvo, da se u mojem lokalu toće izabrana vina, kao: dalmatinsko, istriansko, bielo, desert, retosco i t. d., te dobro poznato pivo Sarajevsko. - - - - -
Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obskrbljena u svako doba toplim i mrlzim jelom. - - - - -
Ciene sasvim umjerene. - - - - -
Preporučuje se veleštovanjem
Strika Anton.

Restauracija „Sidru“

prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana, ŠIBENIK

Vinko Majdić valjni mlin u KRANJU

proizvaja najbolje vrsti pšenićnog brašna i brašna za krmad uz najniže cene.

Najveća produktivnost - - - - -
- - - - - Brza poslužba.

Izravni zastupatelj za Dalmaciju i Bosnu-Herzegovinu, iznose Sarajevo i Boku Kotorsku: **Babić & Klein Zadar.**

Zastupatelj za Boku Kotorsku: **Radoslav G. Žutkić, Kotor.**
Zastupatelj za okruće Pulj: **Lacko Kriz, Pulj.**

Zastupatelj za okruće Trst: **Aleks. Rupnich i dr., Trst, via squero nuovo broj 11. 52-20**

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa otkazom od 5 dana uz 2¹/₂ %
" " " 15 " " 3¹/₄ %
" " " 30 " " 4¹/₄ %

Uložke u zlatnim Napoleonia ili u engl. funtim. (sterlinam) uz uložničke Listove:
sa otkazom od 15 dana uz 2¹/₂ %
" " " 30 " " 2¹/₂ %
" " " 3 mjes. " 3¹/₂ %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznaćnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1¹/₂ %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestinih računa, mjenica glasićih na Trst, Beć, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3¹/₂ %

Otvara tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izzriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznaćnice na Beć, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bućko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje *Kreditne listove* na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.
Bavi se *kupnjom uz tovarne dokumente* u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

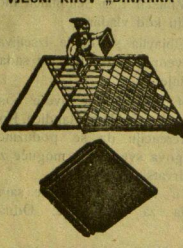
Daje *predjume na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente* uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje *jamćevinu za carine* skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u *pohranu i upravljanje:*
U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeljiti provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocienosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeganje vrijednote proti gubitim ždriebanja
Banca Commerciale Triestina.

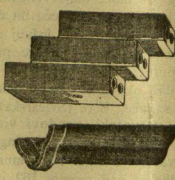
VJEČNI KROV „DINARKA“

Josip Lovrić pok. Nikole KNIN.

PRVA DALMATINSKA TVORNICIA.

CIMENT-PLOČA, CRIEPA, CIGLE, STUPOVA OD ARMIRANOG BETONA ZA OGRADE I VINOGRAD, KAO ŠTO I SVIH OSTALIH PROIZVODA OD CEMENTA, BETONA I ARMIRANOG BETONA - - - - -

STECKENPFERD - -

od
ljljanova mlieka **SAPUN**
najbolje sredstvo za kožu.

40-20

ŠIRITE - „HRVATSKU RIEĆ“!

PRVO SKLADIŠTE

OBUĆA ZA GOSPODJE, GOSPODU I DJECU

C. CHIABOV

Šibenik, Pločkata na vrh glavne ulice. blizu kazališta.

Velika zalaha raznovrstne koće, koće za podplate, gotove gornje dijelove crevalja i ostale predmete zasjecajuće u postolarsku radnju. Postole za kupelji, kao što i masti svih boja za svjetlanje istih, koje se može naći samo novom dućanu.

Ciene vrlo umjerene, koje se ne boje utakmice.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za obćinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zarućne i vjenćane objave, pozive na zabavu, pjesne redove itd.

Drži u zalihii sve vrsti obćinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cene.

Narućbe obavljaju se brzo i toćno po zahtjevu.

Jedina hrvatska tvornica voštanih sveća na paru VLADIMIR KULIĆ, ŠIBENIK.